

Pilot-scholen enthousiast over het vernieuwde examenprogramma

EEN REACTIE OP EERDERE BERICHTEN OVER HET EXAMEN NIEUWE STIJL

Het zou fantastisch zijn als het examen nieuwe stijl zou worden ingevoerd. Ik heb vanaf het begin als uitvoerend docent aan de pilot deelgenomen en zal mijn positieve ervaringen op een rijtje zetten en enkele kanttekeningen maken bij de bezwaren die er leven bij vakgenoten.

Laat ik met het volgende verhaal beginnen. Een leerling die het eerste havo-examen nieuwe stijl had gemaakt, stroomde door naar het vwo. Daar kreeg zij les van een collega van mij. Bij het eerste schoolexamen dat zij voor haar kiezen kreeg, scoorde zij een opvallend fraai cijfer. De leerling was bij mij geen echte hoogvlieger geweest. Mijn collega had de desbetreffende leerling gecompimenteerd met haar cijfer. In het korte gesprek dat toen volgde werd al gauw duidelijk dat de leerling veel baat had gehad bij het feit dat zij de stof die ze voor het schoolexamen moest leren, veel beter in een kader kon plaatsen nu zij op de havo de tien tijdvakken had moeten bestuderen. Bovendien herkende zij de stof ook veel sneller, omdat ze het onderwerp al een keer had aangestipt.

Daarnaast is een opvallende ervaring dat enkele doorstromers uit havo-5 naar vwo-5 ervan baalden dat ze geen algemeen overzicht van de geschiedenis meer kregen. Een docent die deelneemt aan de pilot op een andere school vertelde dat zittenblijvers op het vwo die geconfronteerd werden met het nieuwe regime dit veel zinvoller, meer samenhangend en minder pietluttig vonden.

Samenhang

Laten we het uitgangspunt van de Commissie van Rooy dus

niet onderschatten. Het is de bedoeling dat leerlingen als ze bijvoorbeeld een museum of een oude stad bezoeken, een boek of een krant lezen, het nieuws of een film bekijken, een zekere samenhang kunnen zien tussen wat ze geleerd hebben op school en wat ze aan impliciete en expliciete historische feiten in hun dagelijkse leven krijgen voorgeschoteld. De kans hierop is vele malen groter als we het primaat van de thema's opheffen en ons meer richten op de tien tijdvakken.

In mijn lespraktijk heb ik inderdaad wel gemerkt dat leerlingen aan het begin van het traject schrikken van de hoeveelheid kenmerkende aspecten en begrippen. Maar gelukkig hebben we het tij mee, want er mag weer wat van de leerlingen worden geeist. En achteraf blijkt het ook wel mee te vallen, de twee thema's behelzen immers ook behoorlijk wat leerstof.

Herkenbare stof

Wat ik vooral merk is het enthousiasme van een groot deel van de leerlingen. De stof is herkenbaar, want een deel ervan is al een keer langsgeslagen in de onderbouw. Er is ook helemaal niets tegen herhaling, want het aloude adagium van leren door herhaling geldt hier. Het is natuurlijk zaak om het niet alleen bij herhaling te laten, maar ook

Thieu van Ingen is docent geschiedenis aan de Nijmeegse Scholengemeenschap Groenewoud. Deze school fungeert als pilot voor het nieuwe examen. Van Ingen is sinds 1980 werkzaam in het onderwijs.

andere aspecten van het thema te belichten en ook andere voorbeelden te noemen. Verder kunnen meer abstracte thema's als liberalisme en communisme door de leerlingen beter begrepen worden als ze een paar jaar ouder zijn. Ten slotte is het ook zo dat er nieuwe aspecten worden toegevoegd aan de behandelde stof in de onderbouw. Verder is de stof gevarieerd, dus heeft ze voor elk wat wils. Zo was er een leerling die helemaal opbloede toen we het in het kader van de renaissance Leonardo Da Vinci bestudeerden. Een aantal technisch aangelegde jongens was helemaal verkocht bij het onderwerp over de wetenschappelijke revolutie. De verdieping over de Holocaust in het kader van de Tweede Wereldoorlog maakte in havo-5 diepe indruk.

Actualiteit

Het was ook veel gemakkelijker om te refereren aan actuele zaken, omdat de stof de hele geschiedenis bestrijkt. Zo vonden krantenartikelen en spotprenten veel gemakkelijker hun weg naar de klas. Bovendien is het veel gemakkelijker om vanuit de kenmerkende aspecten verbanden te leggen met andere vakken, waardoor de samenwerking met die vakken meer voor de hand ligt.

Nog een voordeel is dat leerlingen grotere verbanden leren zien in de wereldgeschiedenis. Het totalitaire systeem kan in verband worden gebracht met de mensenrechtenidealen uit de verlichting. Wat dacht u welke mooie discussiestof de mensenrechten in China en het houden van de Olympische Spelen aldaar in dit kader opleverden?

En ook de oude Grieken met hun olympische gedachte konden er uiteraard bij worden betrokken. Steeds weer in de bedding van de kenmerkende aspecten en begrippen die de revue zijn gepasseerd.

Natuurlijk zijn deze hooggestemde praktijkvoorbeelden niet voor elke leerling weggelegd. Leerlingen die van huis uit al een degelijk historisch referentiekader hebben, hebben natuurlijk een voorsprong. Ook heb ik niet de pretentie dat elke leerling die verbanden ziet, of bepaalde gebeurtenissen of personen soepel in verband kan brengen met een kenmerkend aspect of begrip. Maar de leerlingen die geen affiniteit hebben met geschiedenis, of er geen talent voor hebben zijn van alle tijden. Toch is het voor mij duidelijk dat de kans dat ik een historische snaar raak bij mijn leerlingen groter is geworden door de nieuwe manier waarop het geschiedenisonderwijs wordt ingericht.

Enthousiast

Ikzelf ben ook veel enthousiaster geworden over mijn geschiedenisonderwijs. Natuurlijk zijn er ook haken en ogen aan, maar de argumenten die ik tot nu toe heb gelezen zijn toch meer van praktische aard en raken niet

zoeer de inhoud en de doelstellingen. Natuurlijk kan de tijdsindeling wat minder verwarrend dan ze nu is. Wellicht valt er aan de eindexamens ook het een en ander bij te schaven. Voor het komende vwo-examen zal er wat extra's moeten worden geleverd om het niveau voor deze leerlingen uitdagend te houden. Er zal uiteraard hard aan deze en andere punten moeten worden gewerkt om deze *pilot* tot een succes te maken.

Reactie op eerdere artikelen

Als laatste punt wil ik nog reageren op de artikelen van Marjonne Maan (Kleio 1, februari 2008) en Greetje de Vries (Kleio 2, april 2008). In beide artikelen proef ik het probleem van de grote tijdsdruk. Het gevolg hiervan is dat het een opsomming van droge feitjes wordt, waarbij nauwelijks verdieping mogelijk is. Er worden vanwege deze omstandigheden door Geertje de Vries vraagtekens gezet bij de invoering van het examen nieuwe stijl. Ik ben zo vrij om deze vraagtekens te plaatsen in de hoek van praktische bezwaren. Op dit moment wordt er op de meeste scholen de spagaat gemaakt van een afwerking van alle tien de tijdvakken en de twee thema's: een volgens mij onmogelijke situatie. Daarom is het ook niet juist op grond van deze bevindingen al een oordeel te vormen over de behandeling van de tien tijdvakken voor het examen nieuwe stijl. Als dit wordt ingevoerd, zal er veel minder van tijdsdruk sprake zijn, omdat dan de tien tijdvakken centraal staan.

Praktische bezwaren

Omdat wij aan de pilot meewerken, ondervinden we deze tijdsdruk in ieder geval minder. Wij smeren de bestudering van de tijdvakken over de twee leerjaren van het havo uit en koppelen bepaalde onderwerpen aan bepaalde kenmerkende aspecten. Deze onderwerpen ondersteunen en verdiepen de kenmerkende aspecten. We hebben dus meer tijd en vrijheid om zijsprongen te maken en de onderwerpen die we behandelen staan in dienst van de kenmerkende aspecten en begrippen. Bovendien vinden we het verstandig om geen werkboeken aan te schaffen. Dit scheelt enorm veel tijd en geld. De leerling beschouwt het boek meer als een handboek en de verdiepingsopdrachten maken we zelf, waardoor we ook meer de inhoud en richting kunnen bepalen van onze lessen.

Veel praktische bezwaren van tijdsdruk en te weinig diepgang zullen vanzelf worden opgelost bij de invoering van het examen nieuwe stijl. Hiernaast is het belangrijk dat we onze ervaringen blijven uitwisselen en elkaar blijven helpen bij het wegnemen van eventuele hinderpalen, zodat de hervorming van ons geschiedenisonderwijs een succes zal worden.

